

Novoplatonismus

• podmínky

- doba vytvoření římského impéria, doba Augustova císařství, konec období před zač. letopočtu a dál
- doba směřování k nábožen. zanícení, útěše
- z filosofie se vydělují speciál. vědy /matematika, astronomie, mechanika, lékařství, filologie, rétorika, liter. kritika a vědy/ - vyžadují profes. přípravu, náročné na znalosti → rozvoj special. vzdělání, vznik archivů a knihoven
- centra Athény, Alexandrie, Pergamon, Rhodos - velká vědec. centra
- z východu se šíří vlna náboženství a kultů, mysterií - DOBA SYNKRETISMU slévání kultur, náboženství, myšlen. systémů
- také filosofie se stává náboženskou až mystickou

• Plotinos

- asi 205-270, poslední velká orig. postava antic. idealismu
- od 244 usazen v Římě, zde pestrobarevný okruh příznivců z celé říše
- **Porfyrios** spíše systematik Plotina; a **Proklos** dovršitel NOVOPL. - dokon. systematik, komentátor a analytik/
- snaha syntetizovat výsledky vývoje antic. filosofie - Platona, Aristotela a stoiky
- * v Egyptě, mládí vzdělán v Alexandrii u filozofa **Ammonia Sakka**, jeho žákem i **Origenéz**
- Sakkas se pokoušel sloučit **Platona** a **Aristotela**, stejně jako později Porfyrios v Úvodu ke kategoriím
- jeho dílo - spisy, napsané na konci života - 6 tematic. skupin po devíti částech /ENNEADA - řec. devítka/

• výchozí pojmy

chce:

- 1/ důsledně vyvodit z božské jednoty (JEDNO) - prvního. základu každého bytí - stupnici všeho ostatního jsoucna
- 2/ ukázat cestu zpět k výchozí jednotě
- dokázat to může jen genius a to ještě ve výjimeč. stavu ducha, obyčej. lidí třeba vést přirozeněji
- obyčejní lidé
 - celý život pohroužení do smyslového, max. se krátce povznesou - jdou cestou odporující jejich podstatě
 - čím dále od podstaty, tím těžší návrat /dítě, když zapoemne svůj původ, rodiče atd./
- DUŠE - není a nemůže být
 - 1) fkcí těles. organismu; je bytím o sobě, celistvé, jako je tělo - **Aristoteles**
 - 2) ani harmonii těla - PYTHAGOREISMUS
- duše řídí tělo, zápasí s vášněmi a těles. žádostmi - harmonie jako východisko bytosti, s tím nemůže zápasit
- d. není ENTELECHEIA /uskutečnění možnosti/ těla - ENT. jako tvar sochy, také jej lze rozdělit, jak hmotu
- duše se nezmenšuje, nezvětšuje → oddělení těles. orgánů neprovází zmenšení duše → duše není tvar /forma/
- všechny věci smyslového světa oduševněné - duši, nezávislou na látce
- k tomuto oduševnělému počátku dospíváme zkoumáním krásy, existující ve smysl. světě
- smyslový svět - krásný, umělecké dílo - ale KRÁSA nemůže být vlastností smysl. bytí
- látka + tvar + světová duše /ta uskutečňuje urč. tvar a spojuje tvar a látku, kt. vůči sobě vnější/
- může duše být nejvyšším principem, z něhož vše pochází, základ vší krásy na světě?
- Plot - duše není identická s krásou, je jedna pro celý svět, ale vedle krás. duší existují i duše nehezké
- světová duše nevyplývá z toho, co je o sobě - ona působí na jiné bytí, kt. od ní dostává formu → forma duše předpokládá činitele dávajícího formu
- formu duši udílí ROZUM /NÚS/
- forma sochy atd. prvotnější .> látka, nezávislá na látce, taktéž ROZUM > duše; existuje sám o sobě
- predikátem všeho, co existuje o sobě je JEDNO /TO HEN/ - bez jednoty není určenosti, bez určenosti není BYTÍ
- chceme-li myslet předmět jako určené bytí, musíme ho myslet jako Jedno
- podmínkou bytí předmětů, stavů i činností vždy Jedno
- má Jedno nějaký počátek? Jaký?
- duše vytváří všechno → i Jedno - jen v určitém smyslu, Jedno jen predikátem duše → duše s ním nemůže být =
- v duši mnohost sil, schopností a snah → duše není ani shodná ani zdroj Jedna
- jelikož formy jsoucího přebírá duše od ROZUMU → není pro duši zdrojem Jedna ROZUM?
- **Plotinos** : ne, to nemožné - 1/ rozum není samostat. princip, povznesli jsme se k němu od krásy, ta závisí na Dobru
 - 2/ rozum v sobě má mnohost /množství idejí/
 - 3/ dokonce i rozum zkoumaný sám o sobě, pouze jako rozum, předpokládá dvojí, myšlené a myšlení, předmět a intelektuál. činnost → jeho předmětem, jakožto vyššího rozumu, je něco ještě vyššího než on sám - Jedno
- Pl. - Jedno je prvotní → zcela jednoduché, absolutní

- vše nejjednodušší se skládá z jednoduchého, závisí na něm, → nejjednodušší nemůže být prvot. principem
- není matematic. bod - ten jen výsledkem abstrakce od velikosti, existuje jen v jiném!
- není ani obecný pojem - obec. pojem = jen predikát x jednoduché Jedno mus být subjektem
- Jedno nemůže být omezeným bytím, ani neomez. velikostí, ta vždy mnohostí, nikdy ne absol. jednoduchostí
- Jedno nemůže být omezeno ani něčím jiným, ani sebou samým, pak by bylo dvojím
- Jedno musí být soběstačné x co mnohé, to z jednotek, každá část vyžaduje celek x Jedno nejprvotnější ze všeho, uzavřeno sam v sobě, vystačí si samo
- soběstačnost Jedna negativní určení, = nezávislost → Jedno je dobrem, má význam i pozitiv. určení
- ale sob. dobrem jen v urč. smyslu, pouze pro jiné bytí, vše ostatní bytí, směřující k prv. Jednu, patří k dobru jen tehdy, patří-li k Jednu
- Jedno jako dobro není činností, nemá totiž vzhledem k sobě samému vnější cíl, nic mu neschází
- není ani potřeba myslet, myšlení = proces poznání, předpokládá neznalost, tedy nedostatek
- neznalost vždy předpokládá vnější bytí, vůči němuž je neznalostí
- kromě prvního principu však nic není, žádné vně, které by Jedno »neznalo«
- Jedno není ani myšlením, kt. zaměřeno na sebe samo, ještě pořád by tu byly dva prvky, myšlené a myslící, - avšak prvot. princip jednoduchý
- všechny predikáty prvot. Jednoty tedy NEGATIVNÍ
- poslední možnost určení - není Jedno pozitivní jako podmínka všeho existujícího?
- **Plotinos:** ne, Jedno se nestanovuje podmínkou, příčinou vůči všemu ostatnímu, ale vše ostatní vůči němu!
- jak tedy víme o Jednom, jsou-li všechny predikáty o něm negativní - tj. co není?

• **učení o vědě**

- Plot - existují 2 způsoby poznání 1/ smyslové
2/ rozumové
- smysly nemohou, to je jasné - co rozum?
- ne, ROZUM podřazuje vše kategoriím, nejširší kategorií pak Bytí samo, avšak Jedno je nad ním!
- Bytí nejvyšší kategorií - odděluje jsoucí a Jedno, Jedno je predikátem jsoucího, jsoucí to, co má formu
- Jedno jako prvot. princip nemá formu, ani žádný myšlenkový vzor
- všechny nižší kategorie než Bytí souvisejí pouze s Bytím, nelze je aplikovat na Jedno nad bytím
- když Jedno takto zbaveno predikátů, jak poznáno?
- každý předmět jedno → tedy duši, dokonce víc duší, než prostorem → patří absolutně Jednoduchému
- tak se duše může povznést k prvot. Jednotě
- ani smysly, ani myšlením nebo slovy, ale pomocí zvláštní soustředěnosti na poznáv. předmět - nazírání
- nazírání se oprostuje od všechno, co ne-jedno - přesto i to nepřesné →
- není nazírání /to by předpokládalo ještě rozštěpení/, ale SPLYNUTÍ s Jednem, sjednocení duše a Jedna

• **geneze světa**

- Plotinos vysvětluje, jak a v jakém pořadí z Jedna všechno existující pochází
- mystika, idealismus, iracionalismus
- není to časový proces / původ jsoucího, - Jedno i smyslový svět věčné, je to původ mimo čas
- jaký původ druhého principu - ne z pohybu, ten by pak byl druhým! - ale vzniká nutně
- Jedno to nevyžaduje, vzniká z úplnosti jeho bytí - toto prvot. Jedno se ale nemění, nezaměňuje, nerozděluje, druhý princip se od prvního neodděluje
- Jedno přeplněné bytím, se jakoby přelévá přes vlastní okraj, překračuje svou hranici, vyvolává jiné bytí
- jako Slunce - světlo
- je tu zákon vzniku všeho - vše vzniklé je nižší než to, co to vytváří → stupnice bytí
- vše ostatní než Jedno ZÁVISLÉ na něm, vzhlíží k němu, Jedno živí tuto stupnici bytí
- první, co vzniká z Jedna - NÚS - rozum
- má tři momenty 1/ pojem látky
2/ myšlené bytí
3/ samotné myšlení

(1)

- ROZUM = mnohost /tj. je světem idejí/, vytvářen z druhů a forem
- druh však vždy druhem něčeho → musí exis. »látka« těchto idejí /obdoba u smyslov. světa/
- 1) tato látka ideál. světa není hmotou - ale formou /tvarem/ určenou od věčnosti
- 2) látka smysl. světa - mrtvá hmota, také urč. formou, ale formy předmětů zde vzniklých ne věčně
- látkou rozumu / ideál. světa /1/ - BYTÍ, jsoucí - teprve za ním Jedno, kt. už ne jsoucím
- hmota smyslového světa naopak ne bytím, je pouze iluzí - tento svět jen odrazem bytí

(2)

- myšlené bytí - existování
- nutné, ROZUM nemůže vycházet z nižšího, je prvotnější > nižší → vychází jen ze sebe sama a vyššího
- protože nazírající je pravdivým myšlením → i nazírané musí být pravdivě jsoucí, dokonce vyšší než jsoucí, pokud tímto nazíraným samo Jedno

(3)

- myšlení - jako rozum je rozum nutně myšlením

- tři momenty v pojmu ROZUMU = 3 momenty v jeho vytváření
- základem hmoty (látky) JINÉ ve vztahu k JEDNU
- jedině Jedno je absol. jednota, vše kromě něj jiným, "jinakostí"
- JINÉ = protiklad jedna, mnohost - nejprve JINÉ neurčené /samo o sobě/, ale vztahem k Jednu dostává poprvé určení a poprvé se stává bytím (/1/ JINÉ zaměřené na JEDNO → vznik BYTÍ)
- /2/ JINÉ zaměřené na sebe samo → vznik myšlení
- 1 a 2 nejsou dva časově rozdílné procesy, ale tentýž akt, vymezujeme rozdíly jen analyticky
- myšlení může být zaměřeno jen na sebe samo, na svůj výchozí princip
- ten dán Jednem → myšlení zaměřené na sebe samo → zaměřené nutně i na JEDNO
- otázky: proč z Jedna vzniká rozum?, jak z Jedna, prvotní jednoty, může pocházet mnohé?
- odpověď: rozhoduje vzdálenost od dokonalosti - čím dále od jejího středu, tím méně je to dokonalé

- 1) **JEDNO** - zdroj Bytí, neuchopitelný, nevyjádřitelný; absolutno /nadsoucí, nadrozumové/
 - všude a zároveň nikde (>>všude« = umožňuje mnohost; nikde = není mnohostí, zůstává jednem)
 - 2) **ROZUM** - nejdokonalější, nazírá jednotu JEDNA, nejbližší JEDNU stupněm jednoty /ale není jednem!/
 - má v sobě všechny formy, druhy, prostorově vzájemně neoddělené
 - odlišují se od JEDNA jen svou jinakostí → rozum následuje bezprostředně po JEDNU
 - je tu tedy mnohost - vzniká zákonem vytvářející > vytvořené (vždy níže než) = Jedno > mnohé /tj. po JEDNU může být nižší, vytvořené už jen MNOHÉ /
 - ROZUM = čisté myšlení, není v něm žádná sylogistika, logic. činnost
 - R. pouze nazírá pravdu, je neomylný, vůbec jej nemůžeme per analogiam srovnávat s lids. rozumem
- a BYTÍ - umožňuje kategorie, ROZUM podléhá všem kategoriím: pohybu (neboť je myšlením)
- i klidu (jeho mysl. se upevňuje v pojmech, ty zůstávají stále neměnné)
- jiný (existuje v něm mnohost)
- i identický (je obsahově stále stejný)
- kvalita (zahrnuje kategorie)
- kvalita (má rozlišené ideje)
- ROZUM neustále určován prvot. JEDNOTOU - vytváří množství IDEJÍ
 - všechny kategorie rozumu lze aplikovat i na IDEJE, protože ROZUM = IDEJE co do podstaty
- IDEJE - vztah R.-IDEJE - R. je síla tvořící základ idejí; I- energie / možnost a skutečnost
- R- celek, I jeho části; je to vlastně vztah ROD / rod. DRUHY

Platon - IDEJE = předobrazy smyslového světa, jeho vědomé vzory

Plotinos - IDEJE a rozum = působící příčina všeho ostatního

3) **DUŠE**

- třetí v pořadí následuje na JEDNEM a ROZUMEM
- vztah obdobný JEDNO - ROZUM → ROZUM - DUŠE
- ROZUM zaměřen sám na sebe; nehybný
- DUŠE k vnějšku, disponuje pohybem
- d. zaměřena k nejvyššímu principu, nazírá ho, jedná dle jeho zákonů
- zároveň částečně spadá k řádu světového života, je nevědomým aktivním principem, uskutečňuje pravzor v látce
- je na hranici božs. JEDNA a přírodního MNOHÉHO, přirozeně nutně se stýká s oběma
- zůstává však věčným a božs. principem, nízrajícím nejvyšší
- je MEZI absolut. nedělitelností pravdivě JSOUcíHO - úplnou dělitelností SMYSLOVÉHO Bytí
- → dělitelná jen ve vztahu k tělu, sama o sobě nedělitel. vztah. k částem těla - je jako celek v oku, uchu, celém těle
- všechny jednotl. duše pocházejí z jedné duše - nejvyššího božs. principu
- jednota duše → vzájemný soucit lidí, schopnost radosti z cizí radosti, smutek z cizího smutku

4) HMOTA

- duše směřuje k vnějšku - hmota = předpoklad vytváření světa, = nebytí /to říkal již **Plat.**/
- kvality smyslov. světa vznikají a zanikají, ale z ničeho se nic nerodí → musí exist. SUBSTRÁT
- SUBSTRÁT nemůže být těleso /hmota + forma/, HMOTA - abstrahujeme od všech vlastností těles. bytí!
- ani velikost a složení HMOTA nemá, je naprosto jednoduchá, bez kvality, absolutně neurčitá
- bez formy, krásy, ZLÁ, NEJSOUČÍ /MÉ ON/
- smyslový svět - 1. rozprostraněný
- 2. trvající v čase
- 3. nepravdivý, jen stín, iluze skutečnosti

• *existence zla*

- ZLO je ještě méně než hmota /ta je relativně nejsoucí, zbytek emanace/, ZLO je absolutně nejsoucí
- přesto jistá ambivalence - **Plotinos** - svět vzniká z něj. vyššího, ideál. řádu, má v sobě stopy toho řádu
- LOGOI - síly, kt. organizují svět, pojmy jako stopy světa idejí → svět-řád událostí - nejlepší nápodoba světa idejí
- boj, antagonismus prvků ve smysl. světě = jen prostředek skuteč. jednoty
- svět = drama → vede k skuteč. jednotné myšlenky díla - JEDNOMU
- jednota protiklad. zápasících prvků uskutečněna duší - duše překonává jejich antagonismus
- neštěstí světa pokud jde o celek nemají význam, důležitá jen pro nás
- morál. zlo se trestá hned nebo v budoucím životě
- vzájemné pojištění živ. bytostí - smrt stejně nutná, lépe, když se život podporuje

• *astrologie smyslov. světa*

- Země - nejhorší z nebes. těles, nejdokonal. tělesa na nebes. okraji; je oduševnělá, celý svět je → nikde něj. neoduševnělá podstata; Země se skládá z velk. množství oduševněl. podstata → i »sama« musí být
- hvězdy, planety - z ETERU, zvlášt. živlu, mají kruhový pohyb /nejdokonalejší, totiž nejpřes. obraz rozumu/
- pohyb ROZUMU - vnitřní → současně pohybem i stáním! - nebes. tělesa!
- svět vznikl z hmoty a myšlení → i pohyb světa v sobě uzavřený, kruhový
- vesmír. tělesa - mají nejvyšší rozumnost, nemají žádné niž. psychické fkece /paměť, vnímání/
- jejich činnost nejvyšší rozumová čin.; nemají ale vnímání atd /viz výše/ → nemá cenu se k nim modlit
- bohové - viditelní (vesm. tělesa) / neviditelní (Plotinos mluví nejasně)
- démonové - víra, kt. jej sbližuje s lid. politeismem - démon 'bytost mezi bohem / lidskou duší
- silnější než lids. duše, ale mají projevy niž. psychic. života
- panuje tu tedy nepřerušená hierarchie / stupnice božstev

• *lidská duše a Plotinova ETIKA*

- na hranici božský / smysl. svět
- velmi spjata s božskou duší - ale závisí to na jejím jednání v pozem. životě
- také Plot. užívá mýtů při zobrazení osudů duše, ale **Platon** si mýtem jen pomáhá, mýtus jen mýtem
- Plot. - věří v pravdivost obsahů mýtů, hl.o posmrtném životě
- cíl pozems. života - 1/ oprostění se od tělesnosti
- 2/ návrat duše k počáteč. životu, kdy spjata s rozumem a nazírá ideje
- podmínka - dokonalý morál. život - oprostít se od všeho smyslového
- 1/ po smrti splyne duše s božstvem - zánik všech niž. psych. fkcí a jevů /vjem, paměť, představa, afekty/
- 2/ nesplyne-li, nepovznese-li se k božskému, zůstanou jí ty niž. fkece a nastává řada stěhování duši
- přetělování určeno sklony duše v pozem. životě člověka /už **Platon** - lidé milující zpěv → ptáci/
- = odplata za předeš. život + předchozí sklony
- DUŠE-TĚLO - mimořádně těsné spojení, vliv na rozpoložení a fkece duše, není to ale věc prostor. styku!
- tělo = orgán duše pro styk se světem
- 3 rody dušev. činnosti - 1/ činnost závislá na spojení tělo-duše, d. na ní bezprostředně závisí - nižší fkece
- 2/ také závislá na spojení, ale její fkece na těle nezávisí
- 3/ souvisí s duší nezávisle na spojení d-t
- 1/ nižší vzrušení, city, doprov. spokojeností/nelibostí - subjektem těchto vztahů duše+tělo společně
- tělo má vlastní pohnutí a vzrušení, duše = uvědomění těchto vzrušení
- smyslov. touhy - tělo samo by netoužilo po změně, duše by nezakoušela touhy bez těla
- touha = těles. stav, kt. si uvědomila duše (její je vědomí; nespokojenost těla)
- nejvyšší vzrušení - hněv, statečnost, strach apod.; činnosti
- niž. fkece poznávací činnosti - pocity - není to jen pasiv. stav, ale i aktivní - protože psychický!

2/ vyšší fkece poznávací činnosti - nezávisí na těle, ale podmíněna existencí duše v těle

- • paměť především - nelze ji objasnit fyziologicky

- duše není úschovna představ, počet vzpomínek geometricky nenarůstá /srovnej staří-mladí/
- vyvolání něk. představ těžší než jiných /Plot. si ale neuvědomil, že zde záleží na opakování představ/
- • myšlení a též vědění - x ROZUM odlišný ! - vše mu dáno naráz, nesyllogistický, nedělitelný, neobjasňuje
 - vědění - krok za krokem, předmět po předmětu, postupné obeznámení
 - ale m. uže se povznést na vyvýšeninu - ROZUM - a obhlédnout vše naráz
 - v ROZUMU vše v vědění - čl. ale empiric. bytost - musí to dostat do vědomí

3/ ROZUM

• očištění duše

- očištění nutné k dosažení nejvyšší dokonalosti
- duše se osvobozuje od tělesného, pozemských zájmů → povznáší se k božskému
- vrchol povznesení EXTÁZE, extatic. splynutí s božstvem, nejvyšší. prvním Jednem
- k oproštění duše vede také dialektika

• Porfýrios

- největš. a nejnadanější novoplatonik po Plotinovi, jeho žák /od r.262 n.l./, uspořádal učitelovy spisy
- plodný spisovatel, vědec, filosof, zabýval se různými oblastmi matematiky, hudby, harmonie, rétoriky, gramatiky, historie
- napsal i teoret. a filos. práce - Úvod k Aristotelovým Kategoriím /O pěti pojmech/ - zásadní spis pro začátek středověku a tehdy. znalost **Aristotela**
- 5 POJMŮ = rod - druh - specifické rozdíly - podstata - vlastnost - nahodilá vlastnost
- 5 predikabilí - jsou něco skutečného /i symbebékos!, akcidens, nahodilá vlastnost/
- psal i kosmol. a astrolog. spisy, polemiky proti křesťanství aj., komentáře k Plat. a Arist.
- největší logik a systematik novoplatonismu
- intenzivně i etic, praktické práce - rozum je vzorem duchov. života, oprostit se od afektů
- výnam má i praktic. mystika - pojednání Výstup duše - učení o dvojí cestě
 - 1/ čistě rozumová - pro filsof.
 - 2/ THEURGIA - pro dav - o způsobech působení na bohy

• antic. novoplatonismus 4. a 5. stol. - syrská škola

- 4. stol. - syrská škola - založil **Iamblichos**, Porf's žák
- opět další odchýlení od Plotina směrem k praktické mystice
- obsáhlé liter. dílo, i znalec pythagorejsmu /Soustava pythagor. názorů/
- jako jediný antic. autor rozvíjel pythag. učení o pyth. číslech dekad
- komentoval i Platina a Arist.

- rozpracovává Plotina . kategorie JEDNO, ROZUM, DUŠE
- diferencuje je a terminolog. formuluje

Jedno - DVOJÍ JEDNO - 1/ Plotinovo .- nad vším, bytím, poznáním, a pojmenováním
2/ Jedno, také název Dobro - princip všeho následujícího

- **Iamblichos** to rozpracovává do triadické koncepce, silně mystické
- snaha obnovit x nastup. křesťanství starý řec. POLYTEISMUS, restaurovat Olymp
- čistý ROZUM i DUŠE = nadsvětní bohové
 - 12 nebeští bohové - vévodí
 - 12 svět. sférám (země, voda, vzduch, oheň, 7 planet, éter)
- x 3 - počet bohů se zvyšuje - nebes. bohové vytváří triády → 36 nebes. bohů
- x 10 - snad dle kalendáře, tehdy rok 360 dnů → 360 bohů
- etika - chce obnovit vše pohanské, - obřady, zázraky, proroctví, modlitby, kulty
- antropologie - nejdůležit. pro člověka ne poznání přírody a kosmu, ale víra v bohy a styk s nimi
- morál. a politic. ctnosti = jen nižší stupně ctnosti, nejvyšší ctnost - absolutní sjednocení s bohy

• Proklos - athénská škola

- Atény Proklovy doby už nejsou Atény **Aristotela** a **Theofrasta**, rozvoje speciál věd atd.
- obrat k mystice, idealismu, vliv východních kultů, pověr, obřadů, mysterií
- Prokl. psal tlusté komentáře k hl. **Plat.** dialogům, **Euklidovým Základům**
- Základy teologie - význam. teoret. dílo - katechismus nejzralejšího novoplatonismu, celý systém
 - učení o Jednu, rozumu, o duši, kosmu + stručné vysvětlivky, žádné citáty
- K Platonově teologii - vysvětluje dle Plat. učení o Jednom a 3 rodech bohů
 - 1/ myslitelní
 - 2/ myslící
 - 3/ myslitelní myslící
- ROZUM : objekt, předmět myšlení / subjekt myšlení / objekt i subjekt myšlení zároveň
- ještě důslednější triadik než **Iamblichos**
- samotný předmětný vývoj je triadický, u velkého i malého, obecného/dílčího, nejvyššího/nejnižšího
- vše /svět bohů, lidí, živ. bytostí, KOSMOS, i oblasti filos., mytologie, mantiky/ se vyvíjí TRIADICKY
- triáda má tři momenty -
 - 1/ BYTÍ v sobě samém - otec, potence, existence, příčina, nedělitel. jednota - MONÉ
 - 2/ vystoupení ze sebe - PROODOS - emanace za své hranice, působení/jednání v podobě příčiny
 - změna JEDNOTY → MNOHOST, princip dělitelnosti, matka, energie, JINOBYTÍ
 - 3/ EPISTROFÉ - návrat z jinobytí zpět do sebe, vzestup od částí a množství v nedělitelnou jednotu / v rozčleněnou jednotu, v EIDOS / v jedinou rozmanitou jsoucnost
- vlastně totéž jako **Plotinos** - JEDNO - ROZUM - duše
- 1) JEDNO - **Proklos** navazuje na **Iamblichovo** rozčlenění - druhé Jedno má urč.mnohost, ale bez kvalit, → nachází se mezi JEDNO - - - - - JEDNO - - - - - ROZUM
 - číslo,
 - nadexistenční
 - jednotka
 - už naznačeno u Platona, rozpracoval to Plotinos
- 2) ROZUM - také triadic. rozpracován - výklad dle růz. stupňů
 - 1/ NOÉTOS - myslitelný, »inteligibilní«, bytí v sobě - zde rozum předmětem sebe samého (bytím)
 - 2/ NOEROS (myslící), »intelektuální«, vyšlý ze sebe, myšlení rozumu o sobě samém, ve vlast.slova smyslu
 - 3/ AUTOZOON - rozum navrácí se k sobě samému - identita bytí a myšlení - inteligibilně intelektuální /život v sobě samém/
- srov. s **Hegelovou** 3 - zdánlivá podobnost - emanace vzrůstající, progresivní, syntéza plnější, bohatší > 2 předchozí momenty
 - **Proklos** - vývoj regresivní - 1. moment je nejdokonalejší (myslitelný, inteligibil.), nejhorší -myslící (intelektuální)
- nejvyšší a nejideálnější bozi - projevem INTELIGIBILNÍHO rozumu
- **Platon** /Filebos/ - triadický zákon - 1: mez (omezující), 2. neomezené, 3. směs omezujícího a neomezeného
- **Proklos** rozvíjí další triády bogů - HEBDOMADY - sedmičky; 3. hebdomáda ZEUS, jeho 7. člen přechodem k duším - ZDROJ DUŠÍ
- 3) svět duše - duše božské
démonické
lidské

Proklos chtěl restaurovat starý řec. polyteismus - ale proti křesťanství, tehdy u 2 století státnímu řím. náboženství, bez šance. Roku 529 vydal císař Justinián dekret o uzavření Platon. akademie v Aténách. Oficiální konec antic. filosofie